

ПРОТА МАТИЈА ПОПОВИЋ

ИЗ ТАМНИЦЕ
УСПОМЕНЕ ИЗ БАЊАЛУЧКОГ
ВЕЛЕИЗДАЈНИЧКОГ ПРОЦЕСА
1914. – 1918. ГОДИНЕ

Излази са благословом
Његовог Преосвештенства
Епископа зворничко-тузланског г. Фотија

Издавач:
СИНАЈ
Издавачка кућа Епархије зворничко-тузланске

Приређивач:
Дарио Дринић

Лектор:
протођакон Немања Спасојевић

Адреса:
Патријарха Павла 40, Бијељина
izdavackakucasinaj@gmail.com

Штампа:
Еурографика, Зворник

Тираж:
1000

ПРОТА МАТИЈА ПОПОВИЋ
НАРОДНИ ПОСЛАНИК

ИЗ ТАМНИЦЕ

УСПОМЕНЕ ИЗ БАЊАЛУЧКОГ
ВЕЛЕИЗДАЈНИЧКОГ ПРОЦЕСА
1914. - 1918. ГОДИНЕ

Бијељина
2024.

МАТИЈА, ИЗНОВА МЕЂУ СРБИМА

За писане тамничке успомене проте Матије Поповића се знало. Цитирало их се и спомињало. Кружиле су међу љубитељима старина, прегооцима националне повјеснице и научним радницима. По изразу непосредне и силне попут планинског потока, с дубоким свједочанством народне трагике, свештене љубави и отачког предања освајале су читаоце, па и кроз цитиране фрагменте. Тек ријетки су имали прилику да их дотакну и прочитају интегрално, онако како су записане: од извора у хапшењу 1914 – до ушћа у освету слободе 1918. године.

Један примјерак ове наоко и наруку омалене књиге – у којој су садржане све Црне куће и Црне књиге српскога рода, допао је и у моје руке и то са једне загребачке аукције. Прочитавши ситно скуцкане редове, схватио сам да се они морају по други пут појавити међу Србима. Онако, како их је Матија и записао – без било каквих интервенција. Моја мисао није остала у магновењу, но се љубављу Епископа зворничко-тузланског Господина Фотија – Матијина голгота и слава поново јавља, међу новим корицама.

Шездесетак страница, омањег формата, објављено је најприје у Тузли 1926. године, на подстицај професора Станоја Станојевића, професора Универзитета у Београду. Свједочанство је тај књишки машет покољења које је сањало и досањало своју слободу. Али, за исту

платило и голему цијену. Свједочанство су ови редови и простодушности српског народа, који је своје тлачитеље и истјазатеље и послје рата постављао на високе државне службе. Свједочанство из кога би коначно, требали понешто научити.

Једно је остало недоречено, ко је тај Матија из Босне поносне, на кога је пала коцка страдална? Ко је Матија, крстоносни прота, посланик и сенатор чији су се мемоари и цитирали – а он и његова примарна служба неријетко прескакала и заобилазила? Прича о Матији биће једино што ће оно издање од којег нас дијели готово један вијек – измијенити и употпунити, у мјери корисности и поштовања према овом служитељу Зворничко-тузланске катедре који је много претметну преко скута своје дичне и мученичке мантије.

Матија Поповић, син Спиридона и Јоке из дома Стефановића је рођен 12. априла 1877. године, у дане уз Васкрс, у Шековићима – у срезу власеничком. Побожна душа ће рећи да га је свјетлост Васкрсења пратила кроз све животне Сциле и Харибде, дајући му и даном рођења, печат дара Духа Светога. По свршеној основној школи у ужем завичају, уписао је Гимназију у Сарајеву у којој ће с успјехом свршити пет разреда, те се отиснути барком богословља у дично Рељево покрај Сарајева. Ни у богословској школи није омануо. Ступивши у свету тајну брака, с Кристином Петровић, бива рукоположен 27. августа и 2. септембра 1900. године¹, руком Архиепископа сарајевског и Митрополита дабробосанског Николаја (Мандића) у граду на Миљацки, те постављен за пароха-администратора у Милиће, у срезу власеничком – гдје ће га затећи рат који ће се прелити и у редове који су пред нама. У

¹ „Званично“, *Источник*, 15.9.1900, стр. 257.

САДРЖАЈ

МАТИЈА, ИЗНОВА МЕЂУ СРБИМА	5
„У ИМЕ ЗАКОНА ВИ СТЕ УАПШЕНИ“	25
„ОЧЕ БЛАГОСЛОВИ“!	28
СРПСКЕ КОМИТЕ ПРЕШЛЕ ДРИНУ. „САД ЋЕ НАС ПОБИТИ“	30
„ПО БРЗОЈАВНОЈ НАРЕДБИ ЗЕМ. ВЛАДЕ ОД 17. АВГУСТА 1914. ИМА СЕ ПРЕДАТИ ВОЈНОМ СУДУ У САРАЈЕВУ.“	33
„ЧУЈУ СЕ СРПСКИ ТОПОВИ“	36
МОЈЕ ПОСЛЕДЊЕ ВИЂЕЊЕ СА ВЕЉКОМ ЧУБРИЛОВИЋЕМ И МИШКОМ ЈОВАНОВИЋЕМ У СРАЈЕВСКОМ ГАРНИЗОНСКОМ ЗАТВОРУ	39
„ИТАЛИЈА ОБЈАВИЛА РАТ АУСТРИЈИ“	46
„ЦРНА КУЋА“	48
ОПТУЖНИЦА И ОСУДА.....	51
ЈЕДНО СВЕЧАНО БОГОСЛУЖЕЊЕ У ХОДНИКУ ЦРНЕ КУЋЕ ПОСЛЕ ОСУДЕ НА СМРТ.	53
ПОВРАТАК ИЗ „ЦРНЕ КУЋЕ“ У САРАЈЕВО У Т.ЗВ. ЈУСТИЦ-ПАЛАЧУ	55
„ОВО ЋЕ ОШИШАТИ СВ. ПЕТАР НА НЕБУ“	58
КАКО НАМ ЈЕ БИЛО У ЗЕНИЦИ?	61

МИЋО МИЋИЋ БАЦА СЕ НАГЛАВАЧКЕ СА ГОРЊЕГ БОЈА ДОЉЕ.	64
„ХЕЈ СЛОВЕНИ ЈОШТЕ ЖИВИ“ „ЖИВИЛА СЛОБОДА“ „ЖИВИО ВИЛСОН“	66
НА ГРОБУ БОШКА ЧАПРИЋА. РАСТАНАК ПОСЛЕ 4 ГОДИНЕ И 3 МЕСЕЦА ТАМНИЧКОГ ЖИВОТА. ТЕШКОЋЕ НА ПУТУ КУЋИ.	70
БИОГРАФИЈА ПРИРЕЂИВАЧА.....	75